Załącznik do zarządzenia
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
z dnia … 2026 r. (Dz. Urz. Min. Nauk. poz. …)

PROGRAM WSPÓŁPRACY
MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
ORAZ PODMIOTAMI WYMIENIONYMI W ART. 3 UST. 3
USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO I O WOLONTARIACIE
W ROKU 2027

Warszawa 2026

Wstęp i podstawa prawna

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego, jako minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, zwany dalej „ministrem”, na podstawie art. 5b ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2025 r. poz. 1338), zwanej dalej „ustawą”, jest obowiązany do przyjęcia programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy.

Na potrzeby programu współpracy Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w roku 2027, zwanego dalej „programem”, przyjęto, że określenia: „organizacje pozarządowe”, „podmioty społeczne” i „trzeci sektor” odnoszą się zarówno do organizacji pozarządowych, jak i podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy.

Głównym celem programu jest stworzenie takich ram sprawnej i efektywnej współpracy ministra z trzecim sektorem, które ułatwią udział strony społecznej w procesie tworzenia regulacji, co będzie służyło tworzeniu warunków do podejmowania optymalnych decyzji ministra. Otwarcie administracji publicznej na współpracę z instytucjami przedstawicielskimi społeczeństwa obywatelskiego znajduje uzasadnienie, zarówno w konstytucyjnej zasadzie pomocniczości, jak i w polityce rządu. Jest to również odpowiedź na społeczną potrzebę uczestnictwa w procesach decyzyjnych. Stworzenie sprawnie działających mechanizmów udziału strony społecznej w podejmowaniu decyzji i stanowieniu prawa jest istotne tak z punktu widzenia administracji publicznej, która dzięki doświadczeniu i wiedzy strony społecznej może tworzyć lepsze regulacje i określać kierunki działalności dostosowane do realnych potrzeb, jak i z punktu widzenia obywateli, dla których udział w procesie decyzyjnym stanowi realizację ich praw obywatelskich.

W procesie wzmacniania partycypacji publicznej podkreśla się rolę wykorzystania nowoczesnych technologii i dostępu obywateli do informacji publicznej. Jako istotne wymienia się również mechanizmy zlecania realizacji usług publicznych organizacjom pozarządowym, a także tworzenie programów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi.

Określenie potrzeb, możliwości i wyzwań stanowiących podstawę programu zostało poprzedzone wnikliwą analizą dotychczasowych działań w ramach współpracy ministra z trzecim sektorem.

Cel główny i cele szczegółowe programu

Celem głównym programu jest budowanie partnerstwa społecznego na rzecz jakości naukowej, nowoczesnego szkolnictwa wyższego oraz rozwoju gospodarczego Polski, opartego na idei społecznej odpowiedzialności nauki.

Celami szczegółowymi są:

1) zapewnienie i ułatwienie udziału organizacji pozarządowych w procesie tworzenia polityk publicznych i przepisów prawa oraz poprawa jakości decyzji i legislacji przez prowadzenie konsultacji publicznych; wysłuchanie racji różnych stron umożliwia wychwycenie przeoczeń i stworzenie bardziej wyważonych rozwiązań; podjęte decyzje uwzględniają dzięki temu zróżnicowane potrzeby poszczególnych obywateli, grup, środowisk i instytucji społeczeństwa obywatelskiego;
2) wypracowanie przejrzystego modelu współpracy ministra z trzecim sektorem, dzięki któremu będzie możliwe lepsze wykorzystanie potencjału i doświadczenia organizacji pozarządowych w działaniach prowadzonych przez ministra;
3) dążenie do lepszej koordynacji i większej spójności współpracy ministra z podmiotami trzeciego sektora, obejmującej swym zakresem sferę zadań realizowanych przez ministra;
4) zapewnienie racjonalnego i efektywnego wydatkowania środków finansowych przeznaczonych na zadania realizowane w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi;
5) rozwijanie potencjału organizacji pozarządowych i wspieranie ich inicjatyw wpisujących się w zakres zadań realizowanych przez ministra;
6) promowanie dobrych praktyk współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
7) zwiększanie zaangażowania podmiotów społecznych w realizację priorytetowych programów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki;
8) popularyzacja nauki i badań naukowych w szczególności w małych miastach i na terenach wiejskich;
9) upowszechnianie osiągnięć naukowych w różnych grupach wiekowych.

Oczekiwanym rezultatem realizacji programu jest zwiększenie zaangażowania społecznego, w tym zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych, w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, w szczególności w kontekście popularyzacji nauki.

Zasady współpracy

Współpraca w ramach programu powinna być realizowana z zachowaniem zasad:

1) pomocniczości – zadania z obszaru szkolnictwa wyższego i nauki mogą być realizowane przez organizacje pozarządowe w formie wsparcia zadania publicznego lub powierzenia jego realizacji, pod warunkiem, że organizacje te mają możliwość realizacji tych zadań i prowadzą działalność statutową w obszarze podlegającym wsparciu;
2) partnerstwa – organizacje pozarządowe są traktowane jako równoprawni partnerzy w definiowaniu potrzeb w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, określaniu sposobów ich zaspokajania i realizacji zadań publicznych; wspólne dążenie do realizacji celów powinno przebiegać przy zachowaniu wysokich standardów;
3) planowego działania – wspólne działania są realizowane w sposób planowy, zapewniający harmonijne i efektywne osiąganie wyznaczonych celów;
4) efektywności – wybór najbardziej efektywnych sposobów realizacji zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, przy zachowaniu zasady racjonalnego wydatkowania środków publicznych; efektywność współpracy wiąże się również z respektowaniem przez organizacje pozarządowe przepisów prawa regulujących wzajemną współpracę, terminowość oraz wywiązywanie się z obowiązków rozliczania przyznanych środków finansowych i sprawozdawczości;
5) uczciwej konkurencji – równorzędne traktowanie wszystkich organizacji pozarządowych m.in. w dostępie do informacji i przez stosowanie jednakowych kryteriów oceny dla podmiotów konkurujących o realizację zadań publicznych oraz w innych formach wspierania ich działalności;
6) jawności – działania organu administracji publicznej są jawne, a wszelkie możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi powinny być powszechnie znane, dostępne, jasne i zrozumiałe pod względem procedur, kryteriów podejmowania decyzji, celów, wysokości środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych, kontroli i oceny realizacji zadań;
7) suwerenności stron – respektowanie przez organ administracji publicznej niezależności i odrębności organizacji pozarządowych, jako form zrzeszania się obywateli w konkretnych celach.

Zakres przedmiotowy

Minister realizuje politykę państwa w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki, w szczególności w zakresie:

1) badań naukowych i prac rozwojowych oraz ich finansowania;
2) nadzoru nad podmiotami systemu szkolnictwa wyższego i nauki;
3) koordynowania systemu uznawania kwalifikacji zawodowych w zawodach regulowanych i działalnościach regulowanych w Rzeczypospolitej Polskiej i podejmowania działań mających na celu udostępnianie informacji o uznawaniu tych kwalifikacji.

Minister wspólnie ze środowiskiem naukowym i akademickim przygotowuje strategiczne rozwiązania w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki oraz dba o wdrażanie programów Unii Europejskiej. Minister wspiera również rozwój uczelni i innych podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Współpraca ministra z organizacjami pozarządowymi dotyczy działań prowadzonych w obszarach regulowanych m.in.:

1) ustawą z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (Dz. U. z 2024 r. poz. 1556 oraz z 2025 r. poz. 622 i 1564);
2) ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
3) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 1170);
4) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153 oraz z 2025 r. poz. 631);
5) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2026 r. poz.741);
6) ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796 oraz z 2025 r. poz. 621);
7) ustawą z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (t.j. Dz.U. z 2026 r. poz. 166
8) ustawą z dnia 7 lipca 2017 r. o Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (Dz. U. z 2025 r. poz. 1643);
9) ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2026 r. poz. 1362);
10) ustawą z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2026 r. poz. 194);

11) ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o Akademii Kopernikańskiej (Dz. U. z 2024 r. poz. 463).

Formy współpracy

Współpraca ministra z organizacjami pozarządowymi odbywa się według określonych zasad i przybiera różne formy – finansowe i pozafinansowe, o różnym stopniu instytucjonalizacji. W roku 2027 współpraca ta będzie odbywała się w następujących formach:

1) finansowej, prowadzonej m.in. w postaci:
   a) finansowania projektów w ramach programów lub przedsięwzięć ministra,
   b) zlecania realizacji zadań publicznych w ramach otwartych konkursów ofert; cele konkursów będą dotyczyły bieżących inicjatyw ministra w odniesieniu do środowiska akademickiego,
   c) wspierania inicjatyw wpisujących się w aktualne priorytety ministra, w szczególności w zakresie współpracy z polską diasporą naukową (Fundacja Polonium),
   d) realizacji zadań ujętych w umowie między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie współpracy w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta, sporządzonej w Waszyngtonie dnia 10 marca 2008 r.,
   e) finansowania programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra;
2) pozafinansowej, koncentrującej się przede wszystkim na:
   a) konsultowaniu z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych,
   b) obejmowaniu patronatem ministra przedsięwzięć realizowanych przez partnerów społecznych,
   c) organizowaniu wspólnych konferencji i seminariów,
   d) udziale przedstawicieli ministra w:
      – Radzie Kuratorów fundacji Zakłady Kórnickie,
      – Radzie Kuratorów fundacji Zakład Narodowy imienia Ossolińskich,
      – Radzie Fundacji Edukacyjnej Przedsiębiorczości,
      – Radzie Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji,
      – Radzie Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta.

Priorytetowe zadania publiczne

Priorytetowymi zadaniami publicznymi będą:

1) wzmacnianie współpracy z organizacjami pozarządowymi;
2) wykorzystywanie doświadczenia i potencjału organizacji pozarządowych w opracowywaniu projektów strategii, programów oraz innych dokumentów rządowych i resortowych, przez udział tych organizacji w konsultacjach publicznych dotyczących tych projektów, a następnie w realizacji zadań określonych w przyjętych dokumentach;
3) racjonalne i efektywne wydatkowanie środków finansowych pozostających w dyspozycji ministra, przeznaczonych na finansowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Okres i sposób realizacji programu

Program będzie realizowany w roku 2027. Koordynatorem programu będzie Departament Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zwanym dalej „ministerstwem", współpracujący z innymi komórkami organizacyjnymi ministerstwa odpowiedzialnymi za wykonywanie zadań wymienionych w programie – zgodnie z ich właściwością.

Wysokość środków finansowych planowanych na realizację programu

Na realizację programu zaplanowano łącznie 222 203 000,00 zł, w tym na:

1) finansowanie zadań z zakresu programów lub przedsięwzięć ministra –210 000 000,00 zł;
2) otwarte konkursy ofert na realizację zadania publicznego – 5 200 000 zł;
3) finansowanie wydatków związanych z realizacją wymiany w ramach Polsko-Amerykańskiej Komisji Fulbrighta – 6 053 000,00 zł;
4) finansowanie programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra – 950 000,00 zł.

Powoływanie komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert i zespołów doradczych lub ekspertów powoływanych przez ministra w celu przedstawienia opinii lub ekspertyzy

Zgodnie z art. 15 ust. 2a ustawy minister, w drodze zarządzenia, powołuje komisje konkursowe do spraw opiniowania złożonych ofert na realizację zadania publicznego. W skład komisji konkursowych wchodzą osoby wskazane przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy lub przedstawiciele ministra. Zaproszenie do udziału w

pracach komisji konkursowej osób wskazanych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy, minister zamieszcza na swojej stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej, wskazując miejsce i termin składania zgłoszeń oraz ogólne zasady udziału tych osób w pracach komisji konkursowej.

Komisje konkursowe działają na posiedzeniach. Zakres działania komisji konkursowych, w tym zakres zadań, ustala się każdorazowo w zarządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego powołującym komisję konkursową. Członkowie komisji konkursowej podlegają wyłączeniu od udziału w opiniowaniu i wyborze ofert w przypadkach określonych w zarządzeniu.

Ponadto na podstawie art. 341 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, minister może, w drodze zarządzenia, powoływać zespoły doradcze lub ekspertów w celu przedstawienia opinii lub ekspertyzy na jego potrzeby. Zasady działania zespołów doradczych ustala się każdorazowo w zarządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego powołującym komisję konkursową.

Sposób oceny realizacji programu

Ocena realizacji programu zostanie przeprowadzona w perspektywie rocznej, z uwzględnieniem następujących kryteriów:

1) liczby beneficjentów otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego;
2) liczby wydarzeń zorganizowanych przez trzeci sektor, objętych patronatem ministra;
3) liczby organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację programów lub przedsięwzięć ministra;
4) liczby stypendystów programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra;
5) liczby przeprowadzonych konsultacji publicznych dotyczących projektów aktów normatywnych.

Sprawozdanie z realizacji programu

Sprawozdanie z realizacji programu zostanie przygotowane przez Departament Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki w ministerstwie, przy wykorzystaniu informacji przekazanych przez inne komórki organizacyjne ministerstwa, obejmujących:

1) analizę ilościową:

a) beneficjentów otwartych konkursów ofert na realizację zadania publicznego,
b) wydarzeń organizowanych przez organizacje pozarządowe, objętych patronatem ministra,
c) organizacji pozarządowych zaangażowanych w realizację programów lub przedsięwzięć ministra,
d) stypendystów programów stypendialnych realizowanych z udziałem organizacji pozarządowych przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej, jako zadania zlecone przez ministra;

2) dane dotyczące konsultacji publicznych przeprowadzonych z udziałem organizacji pozarządowych;
3) sprawozdania z realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym.

Sprawozdanie zostanie ogłoszone w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra do dnia 30 kwietnia 2028 r.

Informacja o sposobie tworzenia programu oraz o przebiegu konsultacji

Opracowanie programu odbyło się w następujących etapach:

1) zaktualizowano stan wiedzy na temat przebiegu dotychczasowej współpracy ministra z trzecim sektorem w celu zidentyfikowania priorytetów, możliwości i ograniczeń, w zakresie stanowiącym podstawę do opracowania programu;
2) przeprowadzono konsultacje wewnętrzne w ministerstwie, w ramach których został opracowany projekt programu;
3) projekt programu, w ramach konsultacji publicznych, został zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej ministra;
4) projekt programu został przedłożony do akceptacji ministra.